

**Monikielinen kirjasto –
Flerspråkiga biblioteket –
Multilingual Library**

TOIMINTASUUNNITELMA 2019

20.11.2018
Riitta Hämäläinen
Eeva Pilviö

1 Sisältö

1. Nimi.....	3
1.1. Tehtävä.....	3
2. Haettava avustus.....	3
3. Henkilöstö	3
4. Asiakkaat	4
5. Tehtävät, aineisto ja siirtokokoelmat	5
5.1. Tehtävä ja aineisto	5
5.2. Aineisto	5
5.2.1 Monikielisen kirjaston aineistoon liittyviä kehitysaihiot vuonna 2019.....	6
5.3. Siirtokokoelmat.....	7
6. Asiantuntemus	8
6.1. Sisältöjen avaamista.....	8
7. Koulutus	8
8. Markkinointi ja viestintä	8
8.1. Sosiaalinen media	9
8.2. Tapahtumatoiminta	9
8.3. Tiedotus ja yhteydet	9
9. Raportointi	10

1. Nimi

Monikielinen kirjasto – Flerspråkiga biblioteket - Multilingual Library

1.1. Tehtävä

"Ulkomaalaiskirjaston tehtävänä on Suomessa asuvan vieraskielisen väestön kirjastopalvelujen tukeminen, yhteyksien solmiminen koti- ja ulkomaisiin yhteistyötahoihin, tiedotus ja neuvonta sekä aineiston hankinta yhteiskäyttöön sellaisilla kielillä, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän.

Päävastuu ulkomaalaisväestön yleisistä kirjastopalveluista on edelleen kunnilla.
(OPM kirje 12.1.1995, päätös 27/650/94)

2. Haettava avustus

Avustusta haetaan Helsingin kaupunginkirjastolle ajalle 1.1.- 31.12.2019 Monikielisen kirjaston toimintaan 268 000 €.

Avustuksen käyttösuunnitelma

Palkat ja palkkiot	165 000
Aineiston hankinta	85 000
Markkinointi ja viestintä	6 000
Matka- ja kokouskulut	4 000
Puhelin-, postimaksut ja muut kulut	4 000
Hallintokulut	4 000
Yhteensä euroa	268 000

3. Henkilöstö

Monikielisen kirjaston tehtävien hoito on integroitu Helsingin kaupunginkirjaston toimintaan. Henkilöstön tarve arvioidaan 3,55 henkilötyövuodeksi, tehtävänimekkeet informaatikko (2), kirjastonhoitaja (0,5) ja kirjastovirkailija (1,0), yksikön päällikkö (0,05).

Vastuuhenkilöt:

- Hallinnolliset asiat: Virva Nousiainen-Hiiri, yksikön päällikkö, Aineisto- ja metatietoyksikkö
- Toiminnan suunnittelu ja koordinointi, markkinointi ja viestintä: Riitta Hämäläinen, informaatikko ja Eeva Pilviö, informaatikko
- Luettelointi: Tero Isosaari, kirjastonhoitaja
- Aineiston käsittely ja hyllyttäminen: kirjastovirkailija

4. Asiakkaat

Monikielisen kirjaston tehtävänä on hankkia aineistoa Suomessa harvinaisilla kielillä ja välittää sitä maan yleisten kirjastojen asiakkaiden käyttöön joko siirtokokoelmalainoina tai kaukolainoina. Hankintaa kohdennetaan kokoelman käytön ja asiakastoiveiden mukaan.

Suurimmat kieliryhmät Suomen väestössä ovat:

Tilastokeskus, Väestörakenne 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
	Väestö 31.12.	Väestö 31.12.	Väestö 31.12.	Väestö 31.12.
KIELET YHTEENSÄ	5471753	5487308	5503297	5513130
suomi	4868751	4865628	4857795	4848761
ruotsi	290747	290161	289540	289052
saame	1949	1957	1969	1992
VIERASKIELISET YHTEENSÄ	310306	329562	353993	373325
venäjä	69614	72436	75444	77177
viro, eesti	46195	48087	49241	49590
arabia	14825	16713	21783	26467
somali	16721	17871	19059	20007
englanti	16732	17784	18758	19626
kurdi	10731	11271	12226	13327
persia, farsi	8103	8745	10882	12090
kiina	10110	10722	11334	11825
albania	8754	9233	9791	10391
vietnam	7532	8273	9248	9872
thai	8038	8582	9047	9403
espanja	6583	7025	7449	7770
turkki	6766	7082	7403	7739
saksa	6059	6168	6256	6183
puola	4459	4794	5081	5274
ranska	3736	3878	4096	4203
romania	2819	3161	3559	3955
ukraina	2436	2843	3271	3728
nepali	2555	2951	3345	3685
tagalog, pilipino	2618	2932	3271	3619
bengali	2603	2881	3220	3599
Muut	52317	56130	60229	63795

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne 2014-2017, Taulukko 10,
<http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/sq/218761a3-e337-4a30-9273-5cf6510d1b6a>

Monikielinen kirjasto seuraa maahanmuuttajataustaisen väestön määrää ja äidinkieliä ja kehittää kokoelmaa vastaamaan kysyntää ja asiakkaiden tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään mm. lasten ja nuorten määriin eri kieliryhmissä ja ikäluokissa.

Turvapaikkaa on hakenut tänä vuonna noin 2300 henkilöä. Näistä noin 1 100 on uusintahakijoita, jotka ovat aiemmin saaneet vähintään yhden turvapaikkapäätöksen. Eniten uusintahakemuksia olivat tänä vuonna heinäkuun loppuun mennessä tehneet irakilaiset (noin 710 kpl), jotka ovat suurin turvapaikanhakijoiden ryhmä Suomessa. Kuluvana vuonna turvapaikkahakemuksen on jättänyt noin 175 afganistanilaista. Päätöksen saaneista hakijoista noin 63 % on saanut myönteisen päätöksen. Päätöstä odottaa tällä hetkellä vielä noin 760 Afganistanista kotoisin olevaa hakijaa. Vastaanottokeskuspaikkoja vähennetään, koska paikkojen tarve vähenee. Turvapaikanhakijoita on tullut maahan huomattavasti vähemmän kuin aiemmin.

Kansainvälisten opiskelijoiden ensimmäisten oleskelulupahakemusten määrä kasvoi tänä vuonna. Syyskuun loppuun mennessä ensimmäistä oleskelulupaa haki 5 007 opiskelijaa. Eniten hakijoita on Kiinasta ja Venäjältä. Kiinalaisia hakijoita oli syyskuun loppuun mennessä 674, venäläisiä 624 ja Vietnamista 404. Hakijamaiden kärki on pysynyt melko samana viime vuodet. Noin 90 prosenttia hakijoista sai oleskeluluvan.

(Lähde : Maahanmuuttovirasto tiedotteet 2018)

5. Tehtävät, aineisto ja siirtokokoelmat

5.1. Tehtävä ja aineisto

Päävastuu monikielisistä kirjastopalveluista on kunnilla ja kaupungeilla. Erityisesti lehdet ovat paikallista aineistoa, samoin osa musiikkiaineistosta. Monikielisen kirjaston tukea saa sellaisen kieliryhmän palveluun, johon kuuluvia asuu kirjaston palvelualueella alle 100 henkilöä. Maahanmuuttajaväestön lisääntyessä on edelleen odotettavissa, että yhä useamman kirjaston alueella 100 henkilön raja on ylittynyt tai ylityksessä joidenkin kielten osalta. Tällöin kirjastojen tulisi hankkia aineistoa myös omiin kokoelmiin. Monikielisen kirjaston määrärahalla ei hankita aineistoa pohjoismaisilla kielillä eikä ns. suurilla kielillä englanti, saksa, ranska, italia, espanja, viro ja venäjä, joiden katsotaan kuuluvan kirjastojen normaalin palvelun piiriin.

Monikielisen kirjaston palvelujen saatavuutta kirjaston kaikissa asiakasryhmissä tuetaan hankkimalla aineistoa mahdollisimman monimuotoisesti. Aikuisten, lasten ja nuorten äänikirjoja hankitaan saatavuuden mukaan. Lehtien ja musiikin siirtyminen sähköiseen muotoon vähentää näiden hankintaa edelleen.

5.2. Aineisto

Lukutaitofoorumin julkaisemien suuntaviivojen pohjalta startannut Lukuliike haastaa eri tahot työskentelemään sen hyväksi, että jokainen lapsi ja nuori saavuttaisi monipuolisen lukutaidon

kotitaustasta riippumatta. Monikielinen kirjasto tukee aineistoillaan ja materiaaleillaan vieraskielisten lasten ja nuorten lukuharrastusta ja kirjastoja monikulttuurisessa lasten kirjastotoiminnassa. Monikielisessä kirjastossa lasten aineiston osuus koko aineistosta on 36,6%. Se on suhteessa hieman enemmän kuin yleisissä kirjastoissa keskimäärin. Koko maan kirjastoissa lasten kirjojen osuus kokoelmasta on 31,8 % (Suomen yleisten kirjastojen tilastot). Aluehallintoviraston valtakunnallisen arvioinnin *Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjinä* –raportin mukaan yli puolet kirjastoista ilmoitti käyttävänsä Monikielisen kirjaston palveluja lastenkirjastotyönsä tueksi. AVI-alueittain vaihtelu oli kuitenkin suurta.

E-aineistolla voidaan tasata kysynnän ja tarjonnan vaihteluja, mutta valitettavasti Monikielisen kirjaston hankkimien e-kirjojen valtakunnallista käyttöä rajoittaa alueelliset käyttöoikeudet. Tällä hetkellä Monikielisen kirjaston e-kirjat ovat vain Helmet-käyttäjien saatavilla.

5.2.1 Monikielisen kirjaston aineistoon liittyviä kehitysaihiot vuonna 2019

Helmet-luetteloinnin yhtenä tavoitteena on tarjota teostietueet suoraan muiden kirjastojen valtakunnalliseen käyttöön, ja siten vähentää muutoin päällekkäistä luettelointityötä. Teostietomme siirtyvät rajapinnan kautta valtakunnalliseen Finna-tietokantaan.

Myös rajapintayhteys Kansalliskirjaston Melinda -tietokantaan on juuri avautumassa. Melindasta valtakunnan muut kirjastot voivat poimia teostietoja omiin tietokantoihinsa. Kansalliskirjaston mukaan harvinaiskielten luettelointitietueet ovat kaikkein toivotuimpien joukossa, sillä näitä teostietoja ei mistään muualta saa, etenkin suomenkielisin tietuein kuvailtuina.

Pohjoismaista haetaan lisää hyviä käytäntöjä siihen miten kaikkien Monikielisen kirjaston asiakkaiden pääsy e-aineiston käyttäjiksi mahdollistetaan. Pohjoismaiden Neuvoston rahoittama projekti ”Nordic Collaboration on digital library services for the immigrant population” -projekti on siirtymässä ylläpitovaiheeseen. Projektissa tarjotaan e-kirjoja viidellä kielellä: arabia, pashto/dari, persia, tigrinja ja somali. Suomen ja Monikielisen kirjaston olisi mahdollista liittyä ao. palveluun ja tarjota näillä kielillä e-kirjoja valtakunnallisesti asiakkaillemme. Tässä tapauksessa valtakunnallisen kirjastokortin puute ei olisi rajoite.

Lukulumo <https://www.iltoppiminen.fi/palvelumme/lukulumo/> on monikielinen lasten kuvakirjapalvelu, joka tarjoaa suomalaisia kuvakirjoja digitaalisena kokoelmana. Palvelu on käynnistetty Suomessa ruotsalaisen Polyglutt-palvelun mallilla. Lukulumossa on suomalaisia kuvakirjoja, joita on luettu 17 eri kielelle. Kuvakirjat palveluun ovat valinneet tutkijat Päivi Heikkilä-Haltonen ja Sirke Happonen. Monikielisen kirjaston tavoitteena on neuvotella yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa sopimus, jolla Lukulumo saataisiin käyttöön valtakunnallisesti.

Mikäli Suomelle tulee mahdollisuus liittyä pohjoismaisen e-aineistosovelluksen pilottikäyttäjäksi ja sen lisäksi neuvotella Monikieliselle kirjastolle Lukulumo-palvelun lisenssi vuonna 2019, ja tästä aiheutuu kustannuksia Monikieliselle kirjastolle, haemme näiden kustannusten osalta avustuksen käyttötavan muutosta.

Monikielisen aineiston luettelointi on aikaa vievää, ja usein tarvitaan translitterointipalveluita. Käynnistämme yhteistyökumppanimme Star Books (U.K.) kanssa kokeilun, jossa selvitämme mahdollisuutta tuottaa Marc-formaattista luettelointidataa suoraan tai hieman muokattuna Helmetin

kirjastojärjestelmä Encoreen. Star Books tarjoaa myös aineiston käsittelypalveluita. Edellä mainitut palvelut nopeuttaisivat aineiston toimittamista asiakkaiden käyttöön.

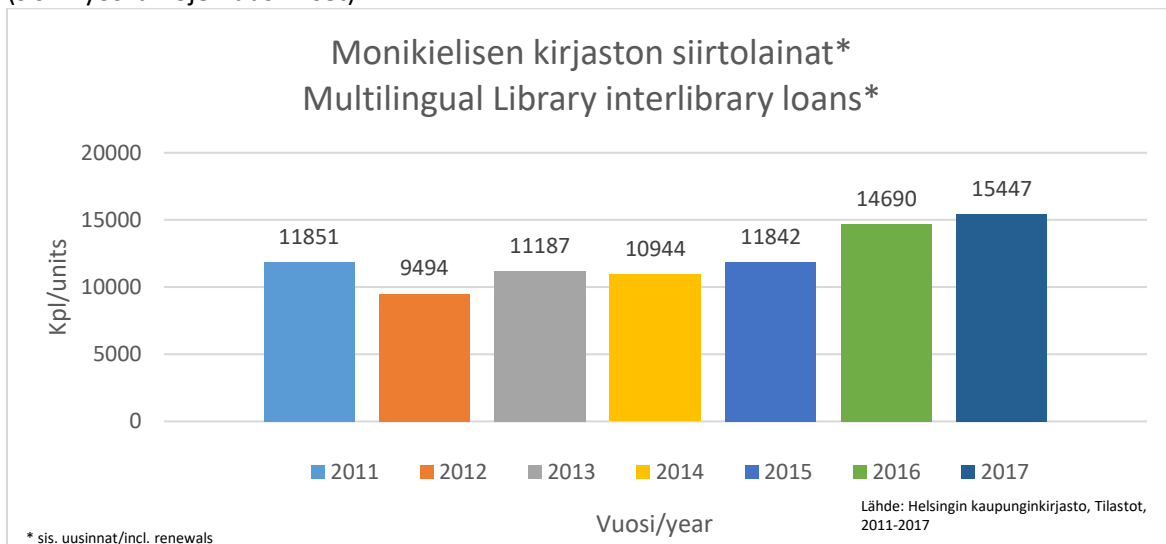
Tilaaminen Kirjastopalvelu Oy:ltä pyritään virtaviivaistamaan ja automatisoimaan enemmän.

5.3. Siirtokokoelmat

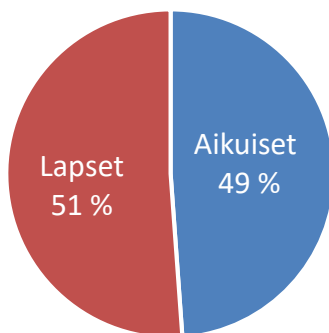
Monikielisen kirjaston siirtolainojen määrät kasvavat vuosittain. >65% aineistosta oli lainassa vuonna 2017 (sis. uusintalainat). Siirtolainoja lähetettiin vuonna 2017 kirjastoihin ympäri Suomea 15 447 kappaletta 39 kielellä (Lähde: Helsingin kaupunginkirjaston kaukopalvelu).

Vuonna 2018 Monikielisen kirjaston kokoelmista 30.8.18 mennessä oli lähetetty 8 363 lainaa (Lähde: Helsingin kaupunginkirjaston kaukopalvelu).

Monikielisen kirjaston kokoelmista lähteneet siirtolainat (kpl) vuosina 2010 – 2017 (sis. myös lainojen uusimiset):

Siirtokokoelmat 2017

Lähde: Helsingin kaupunginkirjasto, Kaukopalvelu, 31.12. 2018

Lasten ja nuorten aineiston määrä lähetetyissä siirtokokoelmissa oli vuonna 2017 yli 50% kokonaisuudesta ja osuuden ennakoitaan jatkavan kasvua.

Kirjastoille lähetetään siirtokokoelmia sekä nimeke- ja aihetilauksia. Nimeke- ja aihetilauksiin käytetään myös Helsingin kaupunginkirjaston kokoelmia, siirtokokoelmiin Monikielisen kirjaston kokoelmaa. Siirtokokoelmien laina-aika on kolme-neljä kuukautta kirjastojen toivomusten mukaan ja lainan voi uusia maksimissaan viisi kertaa.

Kaukopalvelu on osa kirjaston kaukopalvelutehtävää. Kaukopalvelu Monikielisen kirjaston kokoelmista on tasaisesti lisääntynyt ja on odotettavissa, että määrä yhä

kasvaa. Karttunut kokoelma on mahdollistanut pitkäaikaisempia siirtokokoelmalainoja etenkin suuriin

kaupunkeihin. Pidemmät laina-ajat ovat myös kasvattaneet Monikielisen kirjaston siirtokokoelmien lähetyserien kokoa. Tämä kehitys vähentää pienten lähetyserien keräilytarvetta ja tasapainottaa lähetysten postituskustannusten kasvua.

6. Asiantuntemus

Monikielisen kirjaston tehtäviin kuuluu antaa neuvontaa ja asiantuntija-apua (mm. hankintaväylistä, kirjastopalvelujen esittelystä eri kielillä) sekä osallistua luennoitsijoina ja asiantuntijoina alan koulutukseen. Monikielisen kirjaston yhteistyötä hoidetaan Kirjastot.fin ja pääkaupunkiseudulla Helmet-kirjastojen monikielisiä ja -kulttuurisia palveluita ja yhdenvertaisuutta koordinoivien ryhmien kautta.

Lisäksi Monikielinen kirjasto osallistuu mahdollisuuksien mukaan koulutuksien järjestämiseen.

Monikielisen kirjastopalveluiden esittelyiden, tapahtumiin ja näyttelyihin osallistumisen määrät ovat lisääntyneet tuntuvasti. On odotettavissa että, Suomen kieltenopettajien liiton (SUKOL) Vuoden kieliteko 2018 –palkinnon myöntäminen Monikieliselle kirjastolle tulee edelleen lisäämään kirjastomme tunnettuutta.

6.1. Sisältöjen avaamista

Monikielisen kirjaston tuottamasta Monikielisestä satudiplomista ilmestyi elokuussa 2018 päivitetty ja ulkoasultaan uudistunut versio. Se on otettu hyvin vastaan ammattilaisten ja asiakkaiden keskuudessa. Olemme nyt osa Helmet Satudiplomin kehitystiimiä ja tavoitteena on päivittää Monikielinen satudiplomi myös vuonna 2019.

Lasten kirjallisuuden vinkkilistojen tuottamista uusilla kielillä (mm. dari, kurdi, ja persia/farsi) jatketaan.

7. Koulutus

Monikielisen kirjaston henkilökunta osallistuu erilaisiin koulutuksiin. Tavoitteena on ylläpitää ammattitaitoaamme, etsiä uusia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä ja lisätä sekä tietoteknistä osaamista.

8. Markkinointi ja viestintä

Monikielinen kirjasto tukee aineistoillaan ja asiantuntemuksellaan kirjastoja monikielisessä ja monikulttuurisessa tapahtumatuotannossa ja markkinoinnissa.

Monikielisen kirjaston tunnettuutta on lisätty uudella painetulla ja sähköisellä esitteellä, joka tuotettiin kahdeksalla kielellä. Esitteen pdf-versio on sähköisesti ladattavissa kirjastot.fi ja helmet.fi-sivustoilta. Tavoitteena on kääntää ja painattaa esite uusille asiakkaiden toivomille kielille kuten kiina, vietnam, thai, turkki, nepali, puola ja ukraina. Uusista esitteistä julkaistaan myös sähköinen versio.

Lasten ja nuorten kirjastopalveluita käsitteleviä oppaita ei ole saatavilla Monikielisen kirjaston edustamilla kielillä. Selvitämme mahdollisuutta tuottaa tällainen opas Helsingin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan markkinointi- ja viestintätiimin ja Kirjastot.fi:n markkinointi- ja viestintäyksikön konsultointiapua käyttäen.

Kirjastot ovat toivoneet myös muuta markkinointimateriaalia esim. monikielisestä aineistosta kertovaa roll-upia ja opasteita. Opasteita, jotka kertovat monikielisestä aineistosta ja sen saatavuudesta, tulisi olla esillä paitsi verkossa niin myös kirjastotilassa. Monikielinen kirjasto julkaisee Kirjastot.fi –sivustolla tähän tarkoitettuja materiaaleja.

8.1. Sosiaalinen media

Monikielisen kirjaston verkko- ja sosiaalisen median osaamista on vahvistettu henkilöstön koulutuksella. Monikielinen kirjasto ylläpitää ja päivittää omia sivustojaan Kirjastot.fi:ssä ja Helmet.fi verkkopalvelussa.

Monikielisen kirjaston uusi Facebook- sivusto perustettiin 1.10.2017 facebook.com/monikielinenkirjasto. Facebook-sivuston sisällönsuunnittelu tarkentuu edelleen ja tuotanto jatkuu säännöllisinä viikkopäivityksinä. Tavoitteena on edelleen lisätä seuraajien ja tykkäyksien määrää.

Tavoittaaksemme paremmin vieraskielistä väestöä jatkamme sisällön tuottamista muutamilla suurimmilla maahanmuuttajakielillä. Suunnitelmissa on myös Facebookin maksullisen mainonnan kokeilu koska eräät kieliryhmät, esim. arabiankieliset, voi mm. Infopankin kokemuksen mukaan tavoittaa hyvin käyttämällä kohdennettua omankielistä mainontaa.

8.2. Tapahtumatoiminta

Nykyiset henkilöstöresurssit sallivat aikaisempaa suuremman ja monipuolisemman osallistumisen erilaisiin tapahtumiin.

Monikielinen kirjasto osallistuu monipuolisesti erilaisiin tapahtumiin vuonna 2019. Tapahtumissa esitellään toimintaa omalla näyttelyosastolla ja jaetaan kävijöille tietoa Monikielisen kirjaston toiminnasta.

Selvitämme mahdollisuutta osallistua näytteilleasettajana valtakunnallisille Kirjastopäiville 2019 Helsingissä yhteistyössä Kirjastot.fi:n, Yleisten kirjastojen konsortion ja valtakunnallisen hakupalvelun Finnan kanssa. Tavoitteena on pitää myös päivien osallistujille tietoisuus, jossa esitellään Monikielisen kirjaston toimintaa. Tapahtuma on Suomen suurin kirjastoammattilaisten tapaaminen. Osallistujia odotetaan yli 550 kirjastoalan ammattilaista, päättäjää ja muita sidosryhmiin kuuluvia, ja alan ammattimessuille yli 30 näytteilleasettajaa. (<https://suomenkirjastoseura.fi/tapahtumat/kirjastopaivat/>)

8.3. Tiedotus ja yhteydet

Monikielinen kirjasto jatkaa tiedottamista toiminnastaan, ja lisää monikielistä kirjastojen tiedotuksessa tarvittavaa materiaalia omilla sivuillaan Kirjastot.fi:ssä <http://www.kirjastot.fi/fi/monikielinen-kirjasto>,

Helmet-verkkokirjastossa www.helmet.fi, Facebookissa ja Infopankissa. Tiedotusta kokoelmista ja palveluista on lisätty erityisesti Kirjastot.fi-sivuilla ja Facebookissa. Aineistoa päivitetään jatkuvasti.

Haluamme kehittää erityisesti koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa tehtävää yhteistyötä. Kohderyhmänä tällöin ovat erityisesti oman äidinkielen opettajat ja suomi tai ruotsi toisena kielenä – opettajat kouluissa ja päiväkodeissa. Olemme mukana vuosien 2017- 2019 aikana toteutettavassa Satukaravaani–hankkeessa <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/satukaravaani>

Monikielisen kirjaston toiminnasta kerrotaan myös alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen ja Yleisten kirjastojen neuvoston (YKN) kokouksissa.

9. Raportointi

Monikielisen kirjaston tehtävän hoitamisesta raportoidaan vuosittain selvityksen yhteydessä ja tuloseskusteluissa.

Kerran kuukaudessa on tilannekatsauspalaveri Aineisto- ja metatietoyksikön päällikön Virva Nousiainen-Hiirin kanssa.